

Ni 'cuajo' ni 'agallas'

SEBASTIÀ ALZAMORA

ESCRIPTOR

➤ Amb una de les seves reconegudes filigranes retòriques, i apujant una mica (més) el volum del seu diguem-ne discurs, Mariano Rajoy –que, pel que sembla, també es presenta de candidat a president de la Generalitat– ha acusat aquest cap de setmana Artur Mas de no haver tingut “*cuajo ni agallas*” per fer front a la crisi, mancança que l’hauria dut a embrancar-se en aquest projecte independentista que tant alegries està causant a les Espanyes.

➤ *Cuajo i agallas* són dues paraules que sonen vetustes, rànies i lleugerament desagradables, més o menys com tot el que sol dir o fer l’actual president d’Espanya. Però no deixa de ser una versió més elegant d’aquell “*si tens cuyongs*” que li va etzibar el president extremeny Monago a l’alcalde Trias: en resum, Rajoy ha acusat Mas de no haver tingut pebrots. Ell, en canvi, en va tan sobrat que sovint hi ensopega, sobretot quan se li acudeix guaitar als fòrums internacionals.

➤ A Mas, de tota manera, no sembla que l’hagin d’afectar gaire les paraules de Don Mariano. Pel que es desprèn de la seva propaganda electoral, el candidat a la reelecció ha entrat en una fase mística, en què obre els braços al poble enfervorit, com si fos el Crist de Corcovado. Però amb messianisme o sense, Mas té la tranquil·litat que el seu regne, en gran mesura, ja no és del mateix món que el de Rajoy: el seu lideratge descansa damunt d’una massa social que ja s’ha independitzat de cap, i que sent una sincera i completa indiferència pel que digui o deixi de dir el senyor que viu a la Moncloa. I és que Rajoy i el seu govern potser sí que tenen *cuajo i agallas*. Però d’intel·ligència política, estan demostrant tenir-ne menys que zero.

Responsabilitat política i independència

La responsabilitat política és un fonament essencial per a la bona governabilitat d’un país. En termes simples, hi ha responsabilitat política quan el ciutadà pot premiar amb la reelecció el governant que li proporciona una bona administració dels recursos públics o, en cas contrari, quan el ciutadà pot castigar electoralment amb l’oposició el governant que no presenta una acció de govern satisfactòria. L’existència de responsabilitat és, al cap i a la fi, l’incentiu principal que fa que un governant es preocupi de satisfer les demandes de la població.

Perquè es pugui retre comptes de manera clara, és condició necessària que el ciutadà sàpiga quines competències són controlades per cada polític. Si no hi ha claredat en l’assignació de responsabilitats, la ciutadania no pot transformar el seu descontentament en vots, i el lligam entre mala gestió i càstig electoral es debilita.

Aquesta assignació precisa de responsabilitats és a la pràctica complicada per la major o menor descentralització que tingui un estat. En el cas particular de l’estat espanyol, aquest problema és exacerbada pel sistema de comunitats autònomes establert durant la Transició i el canvi i fluid escenari de descentralització que n’ha derivat. El ciutadà es troba en un context d’administracions solapades, on l’assignació de responsabilitats és ambigua per culpa de la incapacitat de l’estat espanyol de descentralitzar plenament competències i el seu adequat finançament.

Per exemple, les competències sobre educació estan, en principi, completament descentralitzades a les comunitats autònomes. Per tant, la decisió de vot hauria de ser senzilla: si el ciutadà està satisfet amb l’educació que reben els seus

GERARD PADRÓ I MIQUEL

CATEDRÀTIC D'ECONOMIA,
LONDON SCHOOL OF ECONOMICS

fills, pot votar amb convenciment pel partit de govern a la Generalitat. Altrament, pot votar en sentit contrari. La realitat, però, és molt més confusa. Continua havent-hi un ministre d’Educació a Madrid que porta projectes de llei a les Corts, que empeny nombroses reformes educatives i que, en certs casos, profereix admonicions. També és possible que, en qualsevol moment, una sentència del Tribunal Constitucional ordeni canvis en l’administració d’aquest servei públic. En aquestes circumstàncies, com pot el ciutadà saber qui és realment responsable últim dels problemes a les nostres escoles? A qui ha de demanar explicacions?

Aquesta confusió estructural és exacerbada per la pràctica habitual de centrifugar responsabilitats polítiques a altres nivells de govern, superiors o inferiors. Recentment hem assistit a les insistents declaracions del govern espanyol que atribueixen el dèficit galopant a les comunitats autònomes. De manera similar, els successius governs de la

Generalitat han culpat molt sovint el govern espanyol d’ineficiències pròpies. Aquestes tàctiques polítiques són possibles gràcies a la confusa estructura de l’administració pública espanyola, que dona credibilitat a les afirmacions exculpatòries dels diferents governants. Davant d’aquest trist espectacle el ciutadà és mantingut en un estat constant d’indefensió política.

La qualitat de l’acció de govern es veu afectada per aquesta manca de responsabilitat. Un governant que no sent la pressió de retre comptes per les seves accions concretes dins el seu àmbit de competències no té més incentiu per a la correcta formulació i implementació de polítiques públiques que el seu altruisme i sentit del deure. Ni l’un ni l’altre no són sempre presents. En efecte, la contínua capacitat de culpar sempre de tot altres nivells de govern ha ajudat a crear una classe política frívola que passa més temps debatent postures ideològiques i repartint favors que solucionant problemes.

Aquests dies contemplem un intens debat sobre els avantatges de la creació d’un estat propi. El ball de xifres no posa l’èmfasi en un aspecte molt important a llarg termini: en una nació independent el ciutadà pot finalment tenir un referent polític responsable. L’infantilisme polític que ha resultat de poder culpar Madrid de tots els nostres problemes s’hauria acabat. Una nació madura ha de ser capaç d’interpel·lar els seus governants quan faci falta.

La independència en si mateixa, però, tan sols eliminaria l’excusa més freqüent utilitzada per evadir responsabilitats. És crucial que la societat catalana aprofiti plenament l’oportunitat de construir noves estructures polítiques que creïn transparència i responsabilitat política. Si les actuals estructures s’han de perpetuar, potser no val la pena posar-s’hi.

La independència posaria fi a l’infantilisme polític de poder culpar Madrid de tot, però a més caldria crear estructures per poder interpel·lar els governants